

Κεφ. 4 – Οι κλέφτες και οι αρματολοί

▲ Παλικάρι σε πορεία, έργο του Θεόδωρου Παναγιωτόπουλου, Πινακοθήκη Μουσείου Πύλου

Ομάδες Ελλήνων
συνεχίζοντας την
παράδοση των
πολεμιστών του
Βυζαντίου,
προκαλούσαν
εξεγέρσεις εναντίον
των Οθωμανών,
κατά την επέκταση
της κυριαρχίας τους
στη Βαλκανική
Χερσόνησο.

Ανυπόταχτοι Μανιάτες

- Οι Μανιάτες ήταν ορεσίβιοι (κατοικούσαν σε ορεινά μέρη) και δεν υποτάχθηκαν ποτέ στους Τούρκους.

«Αγρυπνούν νύχτα μέρα για να διατηρήσουν την ελευθερία τους και δεν εννοούν να αναγνωρίσουν κανένα ηγεμόνα επί της γης»

Ένας από τους σημαντικότερους πολεμιστές με ορμητήριο την Μάνη

Κορκόδειλος Κλαδάς

Το λάβαρο του
Κορκόδειλου Κλαδά
(1425-1490)

Οι πηγές αφηγούνται

2. Τι ήταν οι κλέφτες

«Το "κλέφτης" ήταν καύχημα. Έλεγε "είμαι κλέφτης" και η ευχή των πατέρων ενός παιδιού ήταν να γίνει κλέφτης. Το "κλέφτης" εβγήκε από την εξουσία. Εις του πατρός μου τον καιρό, ήταν ιερό πράγμα να πειράξουν Έλληνα. Και όταν οι κλέπται ήρχοντο εις συμπλοκή με τους Τούρκους, όλοι οι γεωργοί άφηναν το ζευγάρι*, και επάγαιναν να βοηθήσουν τους κλέπτας. Εις τας ημέρας μου επειράζοντο* και Έλληνες ομοφρονούντες* με τους Τούρκους. Όταν ήλθε ο Ανδρούτσος, ο πατέρας του Οδυσσέως, εγνωρίσθηκα εις την Μάνη, και τον εσυντρόφευσα έως εις την Κόρινθο. Εις τον κατατρεγμό μας, διά δεκαπέντε ημέραις ούτε εκοιμώμεθα ούτε ετρώγαμε, εσώσαμε τα φουσέκια*, καθημέρα πόλεμο».

Κολοκοτρώνη Απομνημονεύματα, Καταγραφή Γ. Τερτσέτη, επιμέλεια Τάσος Βουρνάς, Αθήνα 1983, σ. 64.

* το ζευγάρι = τις αγροτικές εργασίες

* επειράζοντο = τιμωρούνταν

* ομοφρονούντες = αυτοί που συνεργάζονταν

* εσώσαμε τα φουσέκια = ξοδέψαμε τα πυρομαχικά

Οι πηγές αφηγούνται

Οι πηγές αφηγούνται...

1. Του Νικοτσάρα

«Ο Νικοτσάρας πολεμά με τρία βιλαέτια*,
τη Ζίχνα και το Χάντακα, το έρημο το Πράβι.
Τρεις μέρες κάνει πόλεμο, τρεις μέρες και τρεις νύχτες.
χιόνι έτρωγαν, χιόνι έπιναν και τη φωτιά βαστούσαν.
Τα παλικάρια φώναξε στες τέσσερες ο Νίκος:
«Ακούστε παλικάρια μου, ολίγα κι αντρειωμένα,
σίδερο βάλτε στην καρδιά και χάλκωμα στ' αστήθι,
αύριο πόλεμο κακό έχουμε με τους Τούρκους,
αύριο να πατήσουμε, να πάρουμε το Πράβι».
Το δρόμο πήραν σύνταχα* κι έφτασαν στο γεφύρι,
Ο Νίκος με το δαμασκή* τον άλυσό του κόφτει.
Φεύγουν οι Τούρκοι σαν τραγιά, πίσω το Πράβι αφήνουν».

Αλέξης Πολίτης (επιμ.), *Το δημοτικό τραγούδι. Κλέφτικα*, Αθήνα 1973, σ. 58.

* βιλαέτια = επαρχίες

* σύνταχα = το πρωί

* δαμασκή = είδος σπαθιού. Εδώ πρόκειται για τσεκούρι

Ερωτήσεις για την πηγή

- Ποιος πολεμά ;
- Ποια είναι τα βιλαέτια- οι επαρχίες που θέλει να πάρει;
- Πόσες μέρες κρατάει ο πόλεμος και ποια είναι η τροφή των παλικάριών;
- Ποια είναι τα όπλα των στρατιωτών
- Τι έκανε ο Νίκος και τρόμαξαν οι Τούρκοι;

Κλέφτες

- Ζούσαν στην ύπαιθρο και είχαν τα λημέρια τους σε δύσβατα μέρη.
- Οργανωμένοι σε ομάδες.
- Η κάθε ομάδα είχε το δικό τους καπετάνιο και το δικό τους μπαϊράκι.
- Είχαν εχθρότητα για τους Τούρκους και για κάθε εξουσία.
- Ο λαός τους αγαπούσε κι ήταν σύμβολο αντίστασης ενάντια στους κατακτητές.

Καριοφίλι

Πιστόλα

Σελάχι

Αρματολοί- ένοπλοι Έλληνες , βοηθητικά στρατεύματα Τούρκων

Αρματολοί-
Ένοπλοι Έλληνες και βοηθητικά
στρατεύματα Τούρκων

Τους χρησιμοποιούσαν οι Οθωμανοί για να
αποκαταστήσουν την ασφάλεια στην ύπαιθρο
και να αντιμετωπίσουν τους κλέφτες.

Οι Αρματολοί ήταν πρώην κλέφτες.

Πολλοί αρματολοί εγκατέλειπαν τις θέσεις τους
και συνεργάζονταν με τους κλέφτες.

Φημισμένοι αρματολοί

- Γεώργιος Ανδρίτσος
- Κατσαντώνης
- Νικοτσάρας
- Γεώργιος Μπότσαρης
- Λάμπρος Τζαβέλας